

# MESTA ČLOVE- KOVIH PRAVIC V EVROPSKI UNIJI

VODIČ ZA PODPIRANJE LOKALNIH  
ORGANOV PRI VKLJUČEVANJU  
ČLOVEKOVIH PRAVIC V VSAKDANJE  
ŽIVLJENJE LJUDI



## Najpomembnejše kratice

<b>FRA</b>	Agencija Evropske unije za temeljne pravice	<b>NVO</b>	nevladna organizacija
<b>HRBA</b>	na človekovih pravicah temelječ pristop	<b>OHCHR</b>	Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice
<b>LGBTIQ</b>	lezbijke, geji, biseksualne, transspolne, nebinarne, interpolne in queer osebe	<b>SDG</b>	cilj trajnostnega razvoja
<b>NIČP</b>	nacionalna institucija za človekove pravice	<b>SE</b>	Svet Evrope
		<b>UN-HABITAT</b>	Program Združenih narodov za naselja
		<b>ZN</b>	Združeni narodi

*Printed by Imprimerie Centrale in Luxembourg*

Rokopis je bil dokončan marca 2022.

© Agencija Evropske unije za temeljne pravice, 2024

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Za vsako uporabo ali reprodukcijo fotografij ali drugega gradiva, ki ni zaščiteno z avtorskimi pravicami Agencije Evropske unije za temeljne pravice, je treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnikov avtorskih pravic.

Niti Agencije Evropske unije za temeljne pravice niti osebe, ki delujejo v njenem imenu, niso odgovorne za uporabo podatkov iz te publikacije.

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2024

Print ISBN 978-92-9489-013-9 doi: 10.2811/818798 TK-02-21-824-SL-C

PDF ISBN 978-92-9489-012-2 doi: 10.2811/968 TK-02-21-824-SL-N

Viri fotografij:

Naslovnica: © iStock/vitomirov

Stran 1: © FRA

Stran 3: © blvdone/stock.adobe.com

Stran 4: © Valmedia/stock.adobe.com

Stran 5: © Tom Wang/stock.adobe.com

Stran 6: © mesto Lund, fotografinja: Eva-Marie Johnsson

Stran 8: © Menschenrechtsbüro Stadt Nürnberg, fotograf: Lothar Mantel

Stran 12: © Stadt Wien

Stran 20: © Svet za človekove pravice mesta Gradec

Stran 29: © FRA

Stran 41: © FRA

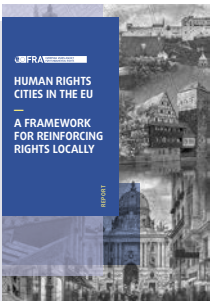
# Kako lahko ta vodič pomaga mestom?

Ta vodič lahko pomaga mestom, ki želijo okrepiti svoja prizadevanja na področju spoštovanja človekovih pravic. Namenjen je spodbujanju lokalnih organov k sprejemanju višjih standardov človekovih pravic. Spodbudil ter krepi naj bi vzajemno učenje o človekovih in temeljnih pravicah.

Ta vodič so skupaj pripravili Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA), skupina mest človekovih pravic in različni strokovnjaki v EU.

Vodič temelji na obetavnih praksah in izkušnjah mest, regij, strokovnjakov, mednarodnih organizacij ter mrež, ki jih je mogoče najti v poročilu agencije FRA z naslovom *Human rights cities in the EU: A framework for reinforcing rights locally* (Mesta človekovih pravic v EU: okvir za lokalno krepitev pravic).

Več o tem:



**Human rights cities in the EU: a framework for reinforcing rights locally (europa.eu)**



**(Mesta človekovih pravic v EU: okvir za lokalno krepitev pravic)**

 Videoposnetek je na voljo tu:



**Human Rights cities (Mesta človekovih pravic) | Agencija Evropske unije za temeljne pravice (europa.eu)**

## Isti pristop ni primeren za vse

Vsi lokalni organi morajo spoštovati človekove in temeljne pravice. Ne smemo pa spregledati dejstva, da imajo mesta, občine in regije v EU različno strukturo, sestavo, pooblastila in velikost.

→ Ta vodič je splošen. Ob njegovem branju je treba upoštevati nacionalne in lokalne razmere, vključno z ustavnimi tradicijami ter pristojnostmi.

Za pridobitev naziva mesto človekovih pravic ni nobenega postopka akreditacije, ampak se vsako mesto samo razglasi za mesto človekovih pravic.

→ Lokalni organi lahko vodič uporabljajo za oblikovanje in izvajanje svojih politik ter strategij korak za korakom.

# Kaj je „mesto človekovih pravic“?

Ta oznaka se uporablja, kadar se lokalna uprava, lokalne organizacije in prebivalci mesta z izjavo zavežejo spoštovanju mednarodnih standardov in norm na področju človekovih pravic ter si za to skupaj prizadevajo. Mesto sprejema ukrepe za uresničitev teh standardov in razvoj na pravicah temelječih politik v zvezi z različnimi vprašanji, s čimer prispeva k spoštovanju in spodbujanju človekovih pravic.

Pobuda za mesta človekovih pravic se je začela v argentinskem mestu Rosario leta 1997. Od takrat so jo sprejeli številni lokalni organi v mestih po vsem svetu, kot so Porto Alegre (Brazilija), Džakarta (Indonezija), Gvangdžu in Seul (Južna Koreja), York (Združeno kraljestvo) ter Washington (ZDA). V EU so jo sprejela mesta, kot so Gradec, Salzburg in Dunaj (Avstrija), Torino (Italija), Middelburg in Utrecht (Nizozemska), Barcelona in Valencija (Španija) ter Lund (Švedska). Status mesta človekovih pravic si trenutno prizadeva doseči še več mest, kot je Turku (Finska).

## Ne le mesta

Splošni izraz „mesto“ se lahko uporablja za različna upravna območja, kot so mesta, občine, okraji, okrožja, pokrajine in regije.

## Človekove pravice ali temeljne pravice?

Izraz „človekove pravice“ se nanaša na vse državljanske, politične, ekonomske, socialne in kulturne pravice, določene v mednarodnih pravnih instrumentih. Izraz „temeljne pravice“ se nanaša na pravice, ki so vključene v Listino Evropske unije o temeljnih pravicah in se odražajo v splošnih načelih prava EU.

→ V tem vodiču je obravnavano izvajanje človekovih in temeljnih pravic na lokalni ravni. Za lažje branje se običajno uporablja izraz človekove pravice, ki pa zajema oba sklopa pravic. Več o tem: <https://keydifferences.com/difference-between-fundamental-rights-and-human-rights.html>

# Lokalni pristop: vključevanje človekovih pravic v vsakdanje življenje ljudi

Večina ljudi v EU živi v mestih in na drugih urbanih območjih, ki so idealno izhodišče za uresničevanje človekovih pravic, demokracije in pravne države. To so splošne vrednote, na katerih temelji EU. Večina vsakodnevnega delovanja mesta je neposredno povezana s človekovimi pravicami, na primer pri zagotavljanju dostopa do prebivališča ali zdravstva, upravljanju javnega prostora, podpiranju socialnega vključevanja, sodelovanju v javnih razpravah in krepitvi lokalne demokracije.

Mesta že zdaj uveljavljajo človekove pravice, in sicer z lokalnimi sektorskimi politikami, kot sta pomoč pri izboljšanju zagotavljanja storitev za otroke in mlade ter podpora starejšim osebam in brezdomcem. Tovrstne politike podpirajo tudi vključevanje Romov in migrantov. Vendar se te dejavnosti ne nanašajo vedno na človekove pravice.

**„Postati mesto človekovih pravic pomeni izrecno povezati tovrstne dejavnosti z obveznostmi na področju človekovih in temeljnih pravic. To lahko deluje poživljajoče, spodbuja zaupanje v lokalno upravo in krepi javne razprave, kar navsezadnje pomaga oblikovati pravičnejšo družbo za vse ljudi.“**

**Michael O’Flaherty,**  
direktor Agencije Evropske unije za temeljne pravice

**„Človekove pravice so univerzalne pravice. Pomagajo lahko združevati ljudi in graditi mostove znotraj družbe. Vlade in javne ustanove morajo zaščititi človekove pravice ter vsakomur zagotoviti dostojanstveno in svobodno življenje.“**

**Michael Ludwig,** župan in guverner Dunaja (Avstrija)





## Devet od desetih ljudi v EU verjame, da so človekove pravice pomembne za ustvarjanje pravičnejše družbe.

Agencija FRA je v **raziskavi o temeljnih pravicah**, v katero je bilo vključenih 35 000 oseb iz 27 držav članic EU, Severne Makedonije in Združenega kraljestva, zbirala informacije o izkušnjah, dojemanih ter mnenjih o različnih vprašanjih s področja človekovih pravic. V skladu z ugotovitvami raziskave ljudje na splošno menijo, da imajo lahko človekove pravice koristno in smiselno vlogo v njihovih življenjih, vendar lahko neenakosti močno vplivajo na njihovo dožemanje v zvezi s človekovimi pravicami. Več kot imajo ljudje težav v vsakdanjem življenju, bolj se jim zdi, da človekove pravice zanje ne veljajo. Rezultati raziskave kažejo tudi, da morajo biti javne storitve, tudi na lokalni ravni, pregledne in zanesljive ter da jih je treba zagotavljati brez kakršne koli diskriminacije.

„Menim, da moramo mesta uporabiti kot temelj za krepitev skupnih prizadevanj za zaščito človekovih pravic ter boj proti rasizmu in diskriminaciji. [...] Ni prvotni ali drugorazrednih oseb, vsi morajo imeti enake temeljne pravice.“

Ada Colau, županja Barcelone (Španija)



# Človekove pravice: izpolnjevanje pravne obveznosti

Nacionalne, regionalne in lokalne uprave, vključno z mesti, so „nosilci dolžnosti“: dolžni so spoštovati, spodbujati in izpolnjevati človekove pravice ter ukrepati v primeru kršitve teh pravic. Varovati morajo „imetnike pravic“, ki so upravičeni do pravic in svoboščin, zagotovljenih v okviru mednarodnih in evropskih konvencij, listin ter pogodb, ki so jih države ratificirale.



**„Spoštovanje in spodbujanje človekovih pravic se nikoli ne končata. To je postalo še toliko jasneje med pandemijo koronavirusa. Gre za pravico do dela, zdravja, izobraževanja in pravico do dostopa invalidov do javnih storitev. Človekove pravice za ljudi niso nekaj abstraktnega, oddaljenega, kar obstaja v drugih državah. Človekove pravice dobijo svoj pomen blizu doma, v naših mestih.“**

Linda Voortman, podžupanja Utrechta (Nizozemska)

---

Te obveznosti zavezujejo vse vrste lokalnih uprav na mestnih ali podeželskih območjih, ne glede na njihovo velikost ali ustavna pooblastila.

**„Biti mesto človekovih pravic je način ustvarjanja enakih možnosti za vse naše državljane in jasnega izražanja pripravljenosti na sodelovanje z drugimi mesti po Evropi. Dandanes večina naših državljanov, približno 70 %, živi v mestih, vendar ne smemo pozabiti na podeželska območja, saj moramo enake pravice zagotoviti vsem. V Lundu želimo v naše delo na področju človekovih pravic vključiti celotno območje občine, tj. mesto in podeželje, saj je nujno spodbujati kohezijo.“**

**Philip Sandberg**, župan Lunda (Švedska)



**↑ Švedska, 2020**  
Srečanje lokalnih skupnosti  
med Lundom in vasjo Södra  
Sandby.

**„Mesto Gradec je od leta 2001 prvo evropsko mesto človekovih pravic. S tem so povezane visoke zahteve, kar prinaša vsakodnevne preizkušnje in zahteva vsakodnevno uresničevanje. Zagotavljati moramo spoštovanje temeljnih pravic, preprečevanje diskriminacije, enako obravnavo vseh ljudi in varstvo manjšin. To mi veliko pomeni in mi je blizu, saj je podlaga za sobivanje v miru ter solidarnosti.“**

**Elke Kahr**, županja Gradca (Avstrija)



# Biti mesto človekovih pravic: ali to prinaša dodano vrednost?

Izvoljeni uradniki v mestu človekovih pravic zagotavljajo dobro upravljanje na osnovi visokih standardov odgovornosti, preglednosti ter udeležbe javnosti pri oblikovanju in izvajanju politik. Tako se mestne uprave lahko bolj zavedajo splošnih vrednot in človekovih pravic, ki jih morajo vedno upoštevati pri svojih ukrepih. S tem se krepi tudi zaupanje javnosti in podpora civilne družbe, ki sta ključna elementa za spodbujanje ustvarjalnosti in inovacij.



# Temelji, strukture in orodja

Okvir za mesta človekovih pravic proučuje temelje, strukture in orodja, ki lahko mestom pomagajo, da človekove pravice celostno in trajnostno vključijo v svoje delo.

Združuje potrebne elemente, ki jih je mogoče uporabljati prožno, prilagojeno lokalnemu okolju in virom mesta.

Orodja podpirajo strukture, ki v delovanje mesta vključujejo temelje, tj. pravice in načela.

↓ Prebivalci Nürnberga,  
ki so se zbrali v boju proti  
desničarskemu ekstremizmu  
na „Poti človekovih pravic“.



## OKVIR NA KRATKO



### TEMELJI

#### Zaveze mest človekovim pravicam

- 1 Zavezanost spoštovanju, varovanju in izpolnjevanju pravic ter svoboščin v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah in pravu EU
- 2 Zavezanost varovanju, spoštovanju in izpolnjevanju mednarodnih standardov človekovih pravic
- 3 Zavezanost ciljem trajnostnega razvoja Združenih narodov in agendi za trajnostni razvoj do leta 2030
- 4 Zavezanost prispevanju k mednarodnim mehanizmom spremljanja

5 Sprejetje izjave za potrditev zavezanosti mesta človekovim pravicam

6 Imenovanje izvoljenega predstavnika za človekove pravice

7 Ustanovitev urada ali oddelka za človekove pravice

8 Ustanovitev posvetovalnega participativnega sveta za človekove pravice

9 Ustanovitev urada za boj proti diskriminaciji ali lokalnega urada varuha človekovih pravic

10 Vsakoletno poročanje o človekovih pravicah v mestu

11 Sodelovanje in razvoj partnerstev z nacionalnimi, evropskimi in mednarodnimi organi za človekove pravice

Vključevanje človekovih pravic v delo in dejavnosti mesta

Uporaba na človekovih pravicah temelječega pristopa v dejavnostih mesta

Razvoj znanja prek usposabljanja in izobraževanja o človekovih pravicah

Upoštevanje človekovih pravic pri postopkih priprave proračuna in javnih naročil

Vzpostavitev in izvajanje lokalnega akcijskega načrta za človekove pravice

Preverjanje skladnosti lokalnih odločitev s človekovimi pravicami

Spremljanje in ocenjevanje dela mesta na participativen način

Ozaveščanje ljudi o človekovih pravicah

Transnacionalno sodelovanje ter prispevanje k medsebojni izmenjavi in vzajemnemu učenju na področju človekovih pravic med mesti



### STRUKTURE

#### Mehanizmi in postopki za lažje vključevanje človekovih pravic v vsakdanje delo



### ORODJA

#### Metode in viri za podpiranje dela na področju človekovih pravic



# Temelji —

Zaveze mest  
človekovim pravicam

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20





↑ **Avstrija, 2021**  
Dunajski otroški in  
mladinski parlament.



## 1

# Zavezanost spoštovanju, varovanju in izpolnjevanju pravic ter svoboščin v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah in pravu EU

Človekove pravice, demokracija in pravna država so ustavnovne vrednote EU. **Listina Evropske unije o temeljnih pravicah** in **pravo EU** zajemata te vrednote. Na njiju temeljijo politike in programi EU. Listina Evropske unije o temeljnih pravicah je listina pravic EU, ki zajema 50 pravic in svoboščin za vse prebivalce EU. Države članice, vključno z lokalnimi organi, morajo po zakonu upoštevati Listino, kadar delujejo na področjih prava Unije, izvajajo programe EU ali porabljajo sredstva EU.

## KAKO?

Pri ozaveščanju o temeljnih pravicah se sklicujte na Listino, da bi pokazali, da je EU predvsem politična unija vrednot in pravic.

**Sredstva EU** uporabljajte za razvoj pobud, ki spodbujajo pravice in vrednote.

Zagotovite skladnost uprave in vseh izvajalcev storitev s pravom EU.

## PRIMER PRAKSE

**Zaveze Dunaja** človekovim pravicam zajemajo sklicevanja na mednarodne instrumente in instrumente EU, vključno z Listino EU o temeljnih pravicah.

## KLJUČNA VIRA

- Program EU za državljane, enakost, pravice in vrednote ter financiranje
- Viri o Listini EU o temeljnih pravicah, FRA



# 2

## Zavezanost varovanju, spoštovanju in izpolnjevanju mednarodnih standardov človekovih pravic

### KAKO?

Zavežite se vsem mednarodnim instrumentom človekovih pravic, ki jih ratificira vaša država.

.....

Pri izdajanju odločb se sklicujte na tovrstne mednarodne instrumente (npr. na **Splošno deklaracijo človekovih pravic** ali **Evropsko konvencijo o človekovih pravicah**).

.....

Sodelujte s strokovnjaki in nacionalnimi akterji s področja človekovih pravic (npr. z nacionalnimi institucijami za človekove pravice (**NIČP**), **organi za enakost, varuhom človekovih pravic**), da boste seznanjeni z razvojem na področju človekovih pravic.

.....

### KLJUČNA VIRA

- **Seznam instrumentov splošnih človekovih pravic**, Združeni narodi
- **Pogodbe Sveta Evrope**

Človekove pravice so splošni pravni standardi za javne organe na vseh ravneh uprave. Mesta z javno zavezo mednarodnim instrumentom človekovih pravic, ki jih je ratificirala njihova država, potrjujejo, da bodo te pravice varovala in spoštovala ter jih postavila v središče svojega sprejemanja odločitev.

### PRIMERA PRAKSE

Izjava mesta **Nürnberg o mestu miru in človekovih pravic** se nanaša na Splošno deklaracijo človekovih pravic.

**Zaveze Barcelone** zajemajo celoten sklop instrumentov človekovih in temeljnih pravic ter sklicevanja na listino **European Charter for the Safeguarding of Human Rights in the City** (Evropska listina o varstvu človekovih pravic v mestih).



## 3

# Zavezanost ciljem trajnostnega razvoja Združenih narodov in agendi za trajnostni razvoj do leta 2030

Svetovna skupnost (193 držav članic ZN) je leta 2015 podprla **agendo za trajnostni razvoj do leta 2030** in njenih **17 ciljev trajnostnega razvoja** ter se tako zavezala zagotavljanju vključujoče gospodarske rasti, socialnega vključevanja in varstva okolja. Podpisnice so se dogovorile tudi, da bodo prek tega novega svetovnega partnerstva krepile miroljubne, pravične in vključujoče družbe. Agenda je konkreten poziv nacionalnim in lokalnim upravam k ukrepanju, da bi odpravili revščino, se borili proti neenakosti ter obravnavali podnebne spremembe. V 17 ciljih in več kot **210 kazalnikih** so obravnavani revščina, lakota, zdravje in dobro počutje, kakovostna izobrazba, trajnostna mesta in še veliko drugih tem. Ti cilji so tesno povezani s človekovimi pravicami: agenda in cilji trajnostnega razvoja lahko mestom pomagajo sprejeti bolj celosten in trajnosten pristop k človekovim pravicam ter ustvarjati priložnosti za nova mednarodna partnerstva.

## PRIMERA PRAKSE

**Utrecht** je **mesto svetovnih ciljev**, ki sodeluje z lokalnimi podjetji za ozaveščanje ljudi o njihovih pravicah in spremlja napredek prek preglednice ciljev trajnostnega razvoja.

Več mest in regij, kot so **Bonn**, **Espoo** in **baskovska regionalna vlada**, je izvedlo **prostovoljne lokalne preglede**, da bi ocenili napredek pri izvajanju ciljev trajnostnega razvoja.

## KAKO?

Opreделите oddelke, ki se ukvarjajo s cilji trajnostnega razvoja, in zagotovite, da njihove politike ter ukrepi vključujejo sklicevanje na človekove pravice.

Krepite ozaveščenost o agendi za trajnostni razvoj do leta 2030 in ciljih trajnostnega razvoja ter o tem, kako so povezani s človekovimi pravicami.

Povezujte svoje lokalno delo na področju ciljev trajnostnega razvoja z nacionalnimi prizadevanji na tem področju.

## KLJUČNA VIRA

- *Human rights cities and the SDGs* (Mesta človekovih pravic in cilji trajnostnega razvoja), Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law
- *The 2030 Agenda through the eyes of the local and regional government associations* (Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 skozi oči združenj lokalnih in regionalnih uprav), PLATFORMA ter Svet evropskih občin in regij



# 4

## Zavezanost prispevanju k mednarodnim mehanizmom spremljanja

### KAKO?

Preverite, ali ukrepi na področju človekovih pravic v vašem mestu upoštevajo priporočila mednarodnih organov.

.....

Priporočila uporabite za vzpostavitev stika z nacionalnimi organi, neposredno ali z drugimi mesti, da bi razpravljali o prispevkih lokalne in regionalne ravni ter priložnostih za sodelovanje.

.....

Vzpostavite stik z nacionalnimi organi (npr. nacionalno institucijo za človekove pravice, organom za enakost in/ali institucijo varuha človekovih pravic) ter predstavite uspešne lokalne pobude. Izpostavite tudi težave, ki ovirajo lokalno izvajanje človekovih pravic na področjih, opredeljenih v priporočilih (npr. sredstva, nacionalne zakonodaje, premajhne zmogljivosti).

.....

Z mednarodnimi instrumenti so bili vzpostavljeni mehanizmi spremljanja za zagotavljanje, da države varujejo in spoštujejo človekove pravice. Ti mehanizmi preverjajo, ali države izpolnjujejo svoje obveznosti. Nacionalni organi so neposredno odgovorni za poročanje mehanizmom spremljanja. Svet za človekove pravice Združenih narodov v **Resoluciji 45/7** iz leta 2020 države spodbuja, naj **lokalne uprave** vključijo v delo teh mehanizmov, zlasti pri pripravljanju prispevkov za splošni redni pregled, in naj jih spodbujajo k izvajanju ustreznih priporočil s področja človekovih pravic.

Svet za človekove pravice je v okviru **posebnih postopkov** imenoval neodvisne strokovnjake za spremljanje tematskih vprašanj. Ti strokovnjaki na primer sodelujejo z lokalnimi upravami med misijami v države za pripravo tematskih poročil.





# 4

„Ustrezne agencije, skladi in programi Združenih narodov, regionalni mehanizmi človekovih pravic, nacionalne institucije za človekove pravice, predstavniki civilne družbe in drugi deležniki so vabljeni k sodelovanju z lokalnimi upravami, da bi slednje podprli pri izvajanju odgovornosti na področju človekovih pravic.“

Svet za človekove pravice Združenih narodov,  
**Resolucija 45/7**, lokalne uprave in človekove pravice.

---

## PRIMER PRAKSE

Visoki komisar Združenih narodov za človekove pravice je leta 2018 države in druge akterje pozval k predložitvi prispevkov o vlogi lokalne uprave pri spodbujanju in varstvu človekovih pravic. **Prispevke** so posredovali različni organi, med drugim nacionalna institucija za človekove pravice, organizacije civilne družbe, mestne mreže in več mest, kot so **Barcelona, Budimpešta, Grigny, Nürnberg, Utrecht** in **Dunaj**. Dne 23. februarja 2022 je bil izdan nov **poziv k prispevkom**.

---

## KLJUČNI VIRI

- **Indeks splošnih človekovih pravic**, Združeni narodi
- **Mehanizmi spremljanja in spremljanje Kongresa lokalnih in regionalnih oblasti**, Svet Evrope
- Združenje **Geneva Cities Hub** za podpiranje komunikacije mest z mednarodnimi akterji iz Ženeve, mesto in kanton Ženeva



# Strukture —

Mehanizmi in postopki  
za lažje vključevanje  
človekovih pravic  
v vsakdanje delo

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20





↑ **Avstrija, 2019**  
Dogodek za medije v  
zvezi s poročilom Gradca  
o človekovih pravicah.



# Sprejetje izjave za potrditev zavezanosti mesta človekovim pravicam

# 5

S sprejetjem izjave, sklepa ali resolucije na najvišji politični ravni, npr. v okviru mestnega sveta ali drugega upravnega organa, se mesto formalno zaveže človekovim pravicam. Izjava lahko vsebuje sklicevanja na ključne instrumente človekovih pravic ter na mehanizme in orodja, ki podpirajo delo na področju človekovih pravic. Vsebuje lahko tudi sklicevanja na zaveze glede spoštovanja pravne države, demokracije in dobrega upravljanja.

## PRIMERA PRAKSE

**Barcelona, Gradec, Nürnberg** in **Dunaj** so sprejeli izjave o zavezanosti človekovim pravicam.

Mestni svet **Bilbaa** je sprejel **listino vrednot**, ki združuje 17 individualnih in kolektivnih vrednot, opredeljenih ob posvetovanju s posamezniki in združenji, ki bi morale biti del življenja v mestu (npr. človekove pravice, solidarnost, zaupanje, okoljska trajnostnost, udeležba).

## KAKO?

V postopek priprave vključite lokalne akterje, vključno z nevladnimi organizacijami (NVO), lokalnimi organizacijami in skupnostmi.

Zgodaj stopite v stik z izvoljenimi predstavniki in političnimi skupinami, da bi dosegli soglasje.

Izjavo predstavite notranjim in zunanjim akterjem, da se bodo lahko mesto in lokalni organi sklicevali nanjo ter jo uporabljali kot pomoč pri razvoju kulture pravic.

## KLJUČNA VIRA

- **Human Rights City – Vienna. A highly liveable city committed to values** (Mesto človekovih pravic – Dunaj. Mesto, prijetno za življenje in zavezano vrednotam), občina Dunaj
- **City of human rights: the Barcelona model** (Mesto človekovih pravic: barcelonski model) (metodološki vodič), občina Barcelona

5

6

7

8

9

10

11





# 6

## Imenovanje izvoljenega predstavnika za človekove pravice

### KAKO?

Zagotovite, da se človekove pravice izrecno vključijo med pristojnosti enega izvoljenega predstavnika v mestnem svetu.

Za izvoljene predstavnike pripravite ciljno usmerjeno informativno gradivo o človekovih pravicah in o tem, kako lahko vplivajo na življenja ljudi.

Kadar se sklicujete na človekove pravice ali obveščate o njih, s pomočjo scenarijev, ki koristijo vsem, prikažite, kako človekove pravice koristijo celotni družbi.

Človekove pravice so povezane s številnimi dejavnostmi v mestu, ki zajemajo različne oddelke, storitve in zunanje izvajalce storitev. Obstaja tveganje, da delo mesta na področju vprašanj človekovih pravic poteka izolirano, tj. medsebojno nepovezano. Imenovanje lokalnega izvoljenega predstavnika (ali odbora) v mestnem svetu ali drugem upravnem organu lahko pomaga pri:

- usmerjanju in usklajevanju sicer ločenih dejavnosti,
- zunanji komunikaciji v zvezi z ukrepi in perečimi vprašanji s področja človekovih pravic,
- spremljanju napredka in poročanju svetu o razmerah na področju človekovih pravic.

### PRIMERA PRAKSE

Občina **Pariz** je imenovala namestnika župana, pristojnega za **človekove pravice, vključevanje in boj proti diskriminaciji**.

Mestni svet **Torina** je ustanovil komisijo za **pravice in enake možnosti**, ki proučuje predloge in spremlja dejavnosti v zvezi z enakostjo spolov, varstvom ter spodbujanjem pravic do dostojanstva in svobode oseb.



# Ustanovitev urada ali oddelka za človekove pravice

# 7

Namenski urad ali oddelk za človekove pravice znotraj uprave je pomemben način podpiranja dela na področju človekovih pravic. Ta urad lahko:

- podpira načrtovanje programov dejavnosti s področja človekovih pravic,
- ohranja stike z izvoljenimi predstavniki, upravo, civilno družbo in skupnostmi, vključno z ranljivimi skupinami,
- krepi ozaveščenost o človekovih pravicah.

## PRIMERI PRAKSE

**Nürnberg, Torino, Dunaj** in regija **Västra Götaland** so ustanovili urade ali oddelke za človekove pravice. Ti lokalnim upravam pomagajo usklajevati pobude ali akcijske načrte na področju človekovih pravic, mestu in njegovemu vodstvu zagotavljajo svetovanje in usmerjanje v zvezi z dejavnostmi na področju človekovih pravic ter ozaveščajo o pravicah ljudi.

**Bologna** je vzpostavila celovito politiko o enakosti in nediskriminaciji v okviru **programskega dokumenta mesta za obdobje 2021–2023**. Namenski urad in tri enote zagotavljajo izvajanje mestnih politik o naslednjem: (a) pravicah oseb LGBTIQ, raznolikosti in enakosti spolov, (b) človekovih pravicah, novih državljanih in mednarodnem sodelovanju ter (c) medkulturnih storitvah.

## KAKO?

Ustvarite prostore za odprt dialog med javnimi uslužbenci in osebami, ki se soočajo z izzivi na področju človekovih pravic (npr. otroci in mladi, starejše osebe, invalidi, etnične manjšine, brezdomci, osebe LGBTIQ).

Med pristojnosti urada vključite nalogo podpirati medsektorski pristop k človekovim pravicam znotraj občinskih služb in oddelkov.

Krepite ozaveščenost o pravicah ljudi, splošnih vrednotah in pravni državi, tudi ozaveščenost strokovnih skupin, kot so učitelji, izvajalci zdravstvene dejavnosti, organizacije za javna stanovanja ter socialni delavci.

## KLJUČNA VIRA

- **Transparency and open government** (Preglednost in odprta uprava) (praktični vodič), Kongres lokalnih in regionalnih oblasti, Svet Evrope
- **Child participation in local governance** (Udeležba otrok v lokalnem upravljanju) (vodič), UNICEF



## 8

## Ustanovitev posvetovalnega participativnega sveta za človekove pravice

### KAKO?

Sodelujte v postopkih strukturiranega posvetovanja z različnimi akterji, tj. civilno družbo, podjetji in sindikati, športnimi in kulturnimi združenji, mladimi, soseskami, verskimi skupinami ter prebivalci mest.

.....

Spodbujajte in lajšajte aktivno udeležbo (npr. z organiziranjem sestankov po osnovnem delovnem času in v prostorih, ki so dostopni invalidom).

.....

Sodelujočim zagotavljajte redne povratne informacije o tem, kako uprava upošteva njihove zamisli in predloge.

.....

### KLJUČNI VIRI

- **OGP participation and co-creation standards** (Standardi Partnerstva za odprto vlado za udeležbo in soustvarjanje), Partnerstvo za odprto vlado
- **Innovative citizen participation and new democratic institutions-catching the deliberative wave** (Inovativna udeležba državljanov in nove demokratične institucije – na valu posvetovanja), OECD
- **Organiziranje medkulturnih in medverskih dejavnosti – pripomočki za lokalne oblasti**, Kongres lokalnih in regionalnih oblasti, Svet Evrope

Človekove pravice se dotikajo številnih zapletenih vprašanj, ki vplivajo na različne lokalne akterje. Ljudje bi morali biti aktivno vključeni, saj je udeležba ključen element pristopa, ki temelji na človekovih pravicah (HRBA). Posvetovalni svet, ki združuje državljane, izvoljene predstavnike, lokalno upravo in civilno družbo, lahko prispeva h krepitvi podpore za lokalne politike in ukrepe, skladne s človekovimi pravicami.

### PRIMERI PRAKSE

**Svet za človekove pravice** mesta **Gradec** sestavljajo lokalni deležniki in mestni predstavniki, ki spremljajo razmere na področju človekovih pravic. Mestnemu svetu vsako leto poroča o težavah, dobrih praksah in priporočilih.

**Svet za narodnostno romsko manjšino** v **Malmöju** sestavljajo izvoljeni svetniki in predstavniki romskih nevladnih organizacij. Svet podpira udeležbo Romov in boj proti diskriminaciji ter spodbuja romsko kulturo in jezik.

Med druge primere spadata tudi **pakt o sodelovanju**, ki so ga podpisali **Bologna** in lokalna združenja LGBTIQ, ter **okrogla miza o človekovih pravicah** v **Salzburgu**.



## 9

# Ustanovitev urada za boj proti diskriminaciji ali lokalnega urada varuha človekovih pravic

Javni organi morajo zagotavljati spoštovanje in izpolnjevanje človekovih pravic ter dostop državljanov do podpore, usmerjanja in pravnih sredstev, kadar so njihove pravice kršene. Mesta lahko ustanovijo urad za boj proti diskriminaciji, ki bo obravnaval kršitve človekovih pravic, in/ali ustanovijo lokalni urad varuha človekovih pravic ali druge oblike pravnih sredstev za prebivalce mest.

## KAKO?

Krepite ozaveščenost o pravicah in o tem, kaj narediti v primeru njihovih kršitev.

Statistične podatke, pridobljene v okviru takega urada in drugih lokalnih služb za podporo žrtvam, uporabite za izboljšanje načina, na katerega lokalna uprava uresničuje človekove pravice.

Razmislite o zaposlitvi skupnostnih mediatorjev za boljše socialno vključevanje in pomoč pri reševanju konfliktov med skupnostmi.

## PRIMERI PRAKSE

**Gradec, Nürnberg, Salzburg, Utrecht** in **Dunaj** so ustanovili urade za boj proti diskriminaciji.

V **Valenciji urad za nediskriminacijo in boj proti kaznivim dejanjem iz sovraštva** prispeva k mestnemu okviru za priseljevanje in medkulturnost (2019–2022). To delo podpira z usposabljanjem mestnega osebja na področju človekovih pravic, diskriminacije in sovraštva.

V **Barceloni** delo **urada za nediskriminacijo** podpira **barcelonska opazovalnica diskriminacije**. Opazovalnica spremlja človekove pravice in pripravlja letna poročila.

## KLJUČNI VIR

- **Akcijski načrt z 10 točkami** in **zbirka orodij za enakost** mreže ECCAR, Evropska koalicija mest proti rasizmu



# 10

## Vsakoletno poročanje o človekovih pravicah v mestu

### KAKO?

Zgodaj opredelite zanesljive, merljive kazalnike, ki lahko prikažejo učinek na mestne politike.

Ne osredotočajte se le na težave, ampak vključite tudi dobre prakse in zgodbe o uspehu.

Letno poročilo izkoristite za sodelovanje v javni razpravi o vprašanih človekovih pravic, ki so v širšem interesu splošne javnosti.

Človekove pravice morajo biti sestavni del delovanja mesta, na primer pri zagotavljanju javnih storitev ali upravljanju javnega prostora, socialnem varstvu ali izobraževanju ali v zvezi z udeležbo v javnih zadevah, socialnem in gospodarskem življenju. S človekovimi pravicami so povezani tudi vidiki javnega prevoza, oskrbe z vodo in kanalizacije, oskrbe z električno energijo, okolja, digitalizacije, kulture, umetnosti ter športa.

Mehanizem za letno poročanje o uspešnosti mesta na področju človekovih pravic mestni upravi omogoča, da spremlja napredek, opredeli pridobljena spoznanja in predlaga nove dejavnosti.

10  
11

### KLJUČNI VIR

- *Manual on human rights monitoring (Chapter 13) – human rights reporting* (Priročnik o spremljanju človekovih pravic (poglavje 13) – poročanje o človekovih pravicah), Združeni narodi

### PRIMERA PRAKSE

**Gradec** in **York** že vrsto let vsako leto poročata o razmerah na področju človekovih pravic, pri čemer se opirata na prispevke občin in civilne družbe.

**Barcelonska opazovalnica diskriminacije** od leta 2018 objavlja **letno poročilo** s podrobnimi podatki o diskriminaciji, ukrepi in pobudami, sprejetimi za njeno obravnavanje, ter predlogi za prihodnje ukrepe. Poročilo temelji na informacijah in strokovnem znanju **urada za nediskriminacijo**, informacijskega centra mesta za človekove pravice ter več organizacij za podporo žrtvam.



# Sodelovanje in razvoj partnerstev z nacionalnimi, evropskimi in mednarodnimi organi za človekove pravice

# 11

Človekove pravice so skupna odgovornost vseh ravni uprave, zato so partnerstva in sodelovanje ključna za uspešno izvajanje človekovih pravic. Različne nacionalne, evropske in mednarodne organizacije lahko podpirajo mesta ter sodelujejo z njimi na področju človekovih pravic.

## KAKO?

Na področju človekovih pravic sodelujte z nacionalno vlado, nacionalno institucijo za človekove pravice, organom za enakost ali uradom varuha človekovih pravic, civilno družbo in akademiki.

.....

Izmenjujte pridobljene izkušnje in spoznanja z evropskimi in mednarodnimi organizacijami (kot so ZN, Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi, Svet Evrope ter institucije in organi EU).

.....

Sodelujte z drugimi mesti in regijami, na primer prek mrež, v katerih sodeluje vaše mesto.

.....

## PRIMERI PRAKSE

**Torino** usklajuje **italijansko mrežo regij, avtonomnih pokrajin in lokalnih organov** (RE.A.DY). Mreža pomaga preprečevati in presegati diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete ter se boriti proti njej.

**Nizozemska** je leta 2021 vzpostavila **platformo za občine na področju človekovih pravic** v okviru **nacionalnega akcijskega načrta**. To je skupna pobuda združenja občin, akademikov in vlade za lažjo izmenjavo praks. Na **Švedskem** se redno srečuje obsežna mreža lokalnih in regionalnih strokovnjakov za človekove pravice in razpravlja o vprašanih človekovih pravic ter izmenjuje obetavne prakse. Mrežo podpira **platforma za sodelovanje za politiko in operativni razvoj**, ki jo je ustanovilo Švedsko združenje lokalnih organov in regij v sodelovanju z inštitutom za človekove pravice in humanitarno pravo Raoul Wallenberg Institute.







# 11

V **Zagrebu** je občina sodelovala z različnimi združenji invalidov, Univerzo v Zagrebu in zasebnim sektorjem informacijske tehnologije, da bi ustvarili **mobilno aplikacijo**, ki lajša dostop invalidov do stavb, ulic in javnega prevoza.

V **Kölnu** je **pobuda za mesto človekovih pravic** neodvisna lokalna organizacija, ki pomaga pri izvajanju ukrepov s področja človekovih pravic in mobiliziranju mesta, da bi postalo mesto človekovih pravic.

Na **Norveškem** je **nacionalna institucija za človekove pravice** začela projekt za ozaveščanje mest in regij o njihovih mednarodnih obveznostih s področja človekovih pravic ter o tem, kako jih izpolnjevati, in o pristopu mest človekovih pravic.

Mesta **Aghia Varvara** v Grčiji, **Mátraverebély** na Madžarskem ter **Rakytník** in **Hrabušice** na Slovaškem so si zadala cilj, da bodo izboljšala odnose med Romi in splošnim prebivalstvom. Ta mesta so prispevala k projektu **lokalnega sodelovanja za vključevanje Romov** (LERI) agencije FRA tako, da je bil v vsakem mestu zasnovan participativno-akcijski raziskovalni projekt, ki se osredotoča na razvoj skupnosti. Projekt agencije FRA je skupaj zajemal **22 občin** v 11 državah članicah.

## KLJUČNI VIR

- **Deset točk za spodbujanje skupne agende za lokalne uprave in človekove pravice**, Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice – OHCHR ter Združena mesta in lokalne uprave (UCLG-CSIPDHR)



↑ **Projekt lokalnega sodelovanja za vključevanje Romov (LERI) agencije FRA.**  
Mladi Romi razpravljajo o medetničnih odnosih z županom mesta Aghia Varvara (Grčija).



# Orodja —

Metode in viri za podpiranje  
dela na področju človekovih  
pravic



1  
2  
3  
4  
5  
6  
7  
8  
9  
10  
11  
12  
13  
14  
15  
16  
17  
18  
19  
20





# Vključevanje človekovih pravic v delo in dejavnosti mesta

# 12

Vključevanje človekovih pravic pomeni, da so obravnavane medsektorsko znotraj uprave in mestnega dela. Kot ključen element na človekovih pravicah temelječega pristopa ga je treba upoštevati pri strategijah, politikah, odločitvah in vsakdanjih dejavnostih. Vključevanje se lahko navezuje tudi na posebne teme, na primer enakost spolov, čemur se reče tudi „vključevanje vidika spola“.

## KAKO?

Vključevanje človekovih pravic je najbolje izvajati formalizirano in ob podpori mestnih vodij.

Znotraj mestnih oddelkov interno razpravljajte o tem, kako najbolje vključiti človekove pravice v delo, in razpravo utemeljite na uspešnih primerih.

Razvijte mrežo stikov s področja človekovih pravic za izmenjavo informacij.

## PRIMERA PRAKSE

**Švedsko združenje lokalnih organov in regij** svoje člane podpira pri načinih vključevanja **vidika človekovih pravic** v vodenje, upravljanje ter zagotavljanje storitev prek izobraževanja na področju človekovih pravic in **spletne platforme**.

**Fuenlabrada** v Španiji vključuje **načela v skupnost usmerjenega policijskega dela in temeljne pravice** v delo lokalne policije z ustanovitvijo specializirane enote ter določitvijo politik za raznolikost in vključevanje ter ukrepov za boj proti kaznivim dejanjem iz sovraštva. Mesto krepi tudi zmogljivosti v zvezi s pravicami različnih skupin (npr. oseb LGBTIQ, migrantov) in prispeva k orodjem za v skupnost usmerjeno policijsko delo na podlagi pravic.

## KLJUČNA VIRA

- **Vključevanje otrokovih pravic**, Svet Evrope
- **Gender mainstreaming in local authorities - best practices** (Vključevanje vidika spola v lokalnih organih – najboljše prakse), UN-HABITAT





# 13

## Uporaba na človekovih pravicah temelječega pristopa v dejavnostih mesta

### KAKO?

Z drugimi mesti delite svoje izkušnje pri vključevanju na človekovih pravicah temelječega pristopa v svoje delo.

Pri vključevanju na človekovih pravicah temelječega pristopa v delo mesta naj sodelujejo strokovnjaki.

Zagotovite, da delo mesta temelji na načelih na človekovih pravicah temelječega pristopa za odločitve in politike: vključevanje, enakost in nediskriminacija, udeležba, zakonitost, odgovornost ter preglednost.

### KLJUČNI VIRI

- **Methodology guide: City of human rights – the Barcelona model** (Metodološki vodič – Mesto človekovih pravic: barcelonski model), Barcelona
- **Frequently asked questions on a human rights-based approach to development cooperation** (Pogosto zastavljena vprašanja o na človekovih pravicah temelječem pristopu k razvojnemu sodelovanju), Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice – OHCHR
- **Guiding principles for a human rights-based approach on public services** (Vodilna načela za na človekovih pravicah temelječ pristop k javnim storitvam), portugalsko predsedstvo Sveta EU

Na človekovih pravicah temelječ pristop je konceptualni okvir, ki pomaga operacionalizirati spoštovanje in varstvo človekovih pravic v praktičnih ukrepih ter dejavnostih. Zakoreninjen je v sistemu pravic, ki izhajajo iz mednarodnih standardov in norm. Rezultate in postopek njihovega doseganja obravnava skozi vidik človekovih pravic.

### PRIMERI PRAKSE

Švedska regija **Västra Götaland** je na podlagi načel na človekovih pravicah temelječega pristopa pripravila **akcijski načrt za človekove pravice** in projekte, vključno s projektom za psihiatrično oskrbo, ki vključuje paciente in zdravstveno osebje.

Mesti **Amsterdam** in **Helsinki** sta načela na človekovih pravicah temelječega pristopa upoštevali na področju umetne inteligence, npr. pri vzpostavljanju **registrov** o načinu uporabe algoritmov in sistemov umetne inteligence.

**Barcelona** je leta 2021 organizirala prvi **program participativnega oblikovanja proračuna**, v katerega je bilo vključenih približno 40 000 registriranih lokalnih prebivalcev, starejših od 14 let.



# Razvoj znanja prek usposabljanja in izobraževanja o človekovih pravicah

# 14

Usposabljanje in izobraževanje o človekovih pravicah lahko pomagata krepiti zmogljivosti ter mestni upravi in drugim lokalnim akterjem zagotoviti znanja in veščine, ki jih potrebujejo za varstvo in izvrševanje človekovih pravic. Usposabljanje lahko vključuje izvoljene predstavnike, upravo, osebje in lokalne strokovne skupine (npr. policijo, učitelje, zdravstveno osebje, organizacije za socialna stanovanja).

## KAKO?

Izogibajte se tradicionalnemu „poučnemu“ usposabljanju na področju človekovih pravic, ki ni povezano s posebnimi okoliščinami, saj bi bilo lahko neučinkovito.

Človekove pravice vključite v uvajanje in splošno usposabljanje za izvoljene predstavnike, upravno vodstvo ter osebje.

Prikažite koristi človekovih pravic za zagotavljanje storitev.

## PRIMERI PRAKSE

**Bordeaux** je ustvaril **oznako raznolikosti** za spodbujanje dobrih praks pri zaposlovanju, poklicnem razvoju, oddaji naročil in komunikaciji. Mesto je uvedlo tudi usposabljanje za osebje in določbe glede raznolikosti za postopke javnih naročil.

**København** je v sodelovanju z **lokalnimi strokovnimi organizacijami** pripravil usposabljanja za redarje, varnostnike in drugo osebje v nočnih klubih, lokalnih ter restavracijah, da bi tako obravnavali diskriminacijo, načine njenega preprečevanja in umirjanje morebitnih konfliktov.

**Nürnberg** organizira **usposabljanja** v šolah in **izobraževalno delo na področju človekovih pravic** za mlade in druge skupine, kot so tiste, ki delajo z otroki ali starejšimi osebami, policija, oborožene sile in uprava.

## KLJUČNI VIR

- **Razvoj zgodb o človekovih pravicah za boj proti sovražnemu govoru**, tečaj za izvajalce usposabljanj, Svet Evrope



# 15

## Upoštevanje človekovih pravic pri postopkih priprave proračuna in javnih naročil

### KAKO?

V informacije o proračunu vključite zanesljive podatke za opredelitev področij, v zvezi s katerimi je potrebno javno ukrepanje.

V pravila o javnih naročilih vključite določbe o spoštovanju in izpolnjevanju standardov človekovih pravic.

Ni treba ustvariti novega proračunskega postopka, ampak človekove pravice vključite v obstoječe proračunske postopke.

### KLJUČNI VIRI

- **Realizing human rights through government budgets** (Uresničevanje človekovih pravic prek vladnih proračunov), Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice – OHCHR
- **Kaj je proračunsko delo ob upoštevanju človekovih pravic?**, Škotska komisija za človekove pravice
- **Javna naročila in človekove pravice** ter *Driving change through public procurement: A toolkit on human rights for procurement policy makers and practitioners* (Uvajanje sprememb prek javnih naročil: zbirka orodij s področja človekovih pravic za oblikovalce politik in izvajalce javnih naročil), Danski inštitut za človekove pravice

Priprava proračuna na podlagi človekovih pravic pomeni upoštevanje načel človekovih pravic v vseh fazah proračunskega dela. Tako se zagotovi, da razporeditev proračunskih sredstev prispeva k prednostnim nalogam mesta na področju človekovih pravic. Pomaga tudi pri krepitvi udeležbe ljudi, s čimer se povečata odgovornost in preglednost. Določbe o človekovih pravicah v postopkih javnih naročil zagotavljajo, da zunanji izvajalci izvajajo storitve, ki izpolnjujejo in spoštujejo človekove pravice.

### PRIMER PRAKSE

Dunaj od leta 2006 v svojo **politiko vključevanja vidika spola** vključuje pripravo proračuna po načelu enakosti spolov. V okviru postopka se preveri, kdo bo prejemnik proračunskih sredstev, kar pomaga zagotavljati spolno uravnoteženo finančno načrtovanje.



# Vzpostavitev in izvajanje lokalnega akcijskega načrta za človekove pravice

# 16

Za varovanje in izvajanje človekovih pravic so potrebni dolgo- in kratkoročni ukrepi. Lokalni akcijski načrt pomaga zasnovati in izvajati sklop ukrepov, politik ter pobud na podlagi lokalnih potreb in pomislekov. To bi moralo zajemati kratko- in dolgoročne posebne cilje, dejavnosti za njihovo doseganje in kazalnike, ki pomagajo meriti njihov učinek.

## KAKO?

Določite trenutno izhodišče z oceno razmer na terenu, pri čemer opredelite obstoječe vrzeli v človekovih pravicah in omogočite merjenje napredka skozi čas.

Vključite lokalne deležnike znotraj in zunaj uprave, vključno z osebjem, ki dela s strankami, da bi bolje razumeli, kaj je najuspešnejše, ter razvili skupno odgovornost.

Svoj lokalni akcijski načrt povežite z ustreznimi nacionalnimi, evropskimi in mednarodnimi politikami ter strategijami.

## PRIMERI PRAKSE

**Madrid** je vzpostavil **lokalni strateški načrt za človekove pravice za obdobje 2017–2019**. Zajemal je 22 ciljev in pravic na petih tematskih področjih, pri čemer je temeljil na posvetovanjih z državljani, upravo ter civilno družbo.

**Bordeaux** ima **akcijski načrt za boj proti diskriminaciji** na podlagi dokazov, zbranih v okviru okroglih miz in dialogov s posamezniki in nevladnimi organizacijami ter ankete, ki jo izvaja opazovalnica za enakost in boj proti diskriminaciji.

V **Utrechtu** je bilo v okviru **študije iz leta 2011** prvič proučeno stičišče občinskega dela in človekovih pravic. Študija je pomagala evidentirati delo mest in človekove pravice ter je služila tudi kot izhodišče.

## KLJUČNA VIRA

- *Handbook on national human rights plans of action* (Priročnik o nacionalnih akcijskih načrtih za človekove pravice), Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice – OHCHR
- *National human rights action plans in the EU* (Nacionalni akcijski načrti za človekove pravice v EU), FRA



# 17

## Preverjanje skladnosti lokalnih odločitev s človekovimi pravicami

### KAKO?

Pridobite strokovne nasvete za vnaprejšnjo oceno morebitnega učinka odločitev na človekove pravice.

.....

Stopite v stik z neodvisnimi strokovnjaki ali specialisti na tehničnih področjih, saj je neodvisno svetovanje ključno za verodostojnost.

.....

Zagotovite, da so postopek in njegovi rezultati pregledni.

.....

Mesta in druge lokalne uprave so nosilci dolžnosti. To pomeni, da morajo zagotoviti, da so vse njihove odločitve, politike in dejavnosti skladne s človekovimi pravicami. To lahko preverijo:

- z zagotavljanjem, da njihovo delo spoštuje ter izvaja obveznosti, določene v nacionalnem, evropskem in mednarodnem pravu,
- s samooceno negativnih in pozitivnih učinkov na človekove pravice, ki bi jih lahko prinesli lokalni ukrepi (predhodna ocena),
- z vzpostavitvijo mehanizmov za oceno morebitnih pozitivnih in negativnih učinkov na človekove pravice ter ustreznim ukrepanjem (naknadna ocena).

17

18

19

20

### KLJUČNA VIRA

- Priporočilo o **demokraciji, odgovornosti izvoljenih predstavnikov ter izvoljenih organov na lokalni in regionalni ravni**, Svet Evrope
- Različni **vodiči in brošure** o temah, kot sta lokalne glasovalne pravice ter preprečevanje korupcije, Kongres lokalnih in regionalnih oblasti, Svet Evrope

### PRIMERA PRAKSE

V **Gradcu svet za človekove pravice** spremlja človekove pravice in v zvezi z njimi pripravlja letna poročila, vključno z **volilnimi kampanjami**, tako da oceni skladnost vsega volilnega gradiva in govorov političnih strank ter intervjuje z njimi s človekovimi pravicami.

V **Swanseaju postopek pregleda**, ki ga vodijo „svetniki za pregled“, pomaga dosegati odgovornost vodstva, ljudem zagotavljati glas in izboljševati izvajanje javnih storitev.



# Spremljanje in ocenjevanje dela mesta na participativen način

# 18

Lokalne uprave bi morale rutinsko ocenjevati, na kakšen način njihove politike in ukrepi vplivajo na človekove pravice. Mesta lahko na podlagi spremljanja in ocenjevanja opredelijo, kaj je najučinkovitejše, odkrivajo področja, na katerih so potrebni nadaljnji ukrepi, pomagajo ustvarjati sveže zamisli ter krepijo odgovornost in preglednost javnih storitev. Tako se krepí zaupanje javnosti.

## KAKO?

Razmislite, kako bi bilo najbolje spremljati in ocenjevati politike v vašem lokalnem okviru.

.....

Uporabite obstoječe okvire kazalnikov (npr. cilji trajnostnega razvoja) ali preglejte mehanizme v zvezi s tematskimi vprašanji (npr. medkulturnost, enakost in nediskriminacija, pravice otrok, vključevanje Romov).

.....

V postopek vključite upravičence in civilno družbo.

.....

## KLJUČNI VIRI

- *Human rights indicators – a guide to measurement and implementation* (Kazalniki človekovih pravic – vodič za merjenje in izvajanje), Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice – OHCHR
- *Monitoring and evaluating national urban policy: A guide* (Spremljanje in ocenjevanje nacionalne mestne politike: vodič), UN-HABITAT
- *Indeks medkulturnih mest*, program Medkulturna mesta, Svet Evrope

## PRIMERA PRAKSE

**Akcijski načrt mesta Lund za boj proti diskriminaciji za obdobje 2020–2021** je temeljil na oceni načrta za obdobje 2019–2020. K pripravi novega načrta so prispevale povratne informacije študentov, učiteljev in drugega osebja, podane prek anket.

**Bonn** je izkoristil okvir **kazalnikov za nemška mesta, okrožja in občine**, ki je mestu pomagal pri preglednem spremljanju napredka dela na področju ciljev trajnostnega razvoja.





# 19

## Ozaveščanje ljudi o človekovih pravicah

### KAKO?

Predstavite človeško zgodbo, skrito za statističnimi podatki.

.....

Opreделите „glasnike“, ki lahko vašemu sporočilu zagotovijo pristen glas. Lahko so vodje skupnosti, vplivneži iz družbenih medijev ali ljudje, katerih pravice so ogrožene.

.....

Slavite uspešne lokalne pobude (npr. s priznanji, nagradami, oznakami s področja človekovih pravic, športnimi ali kulturnimi prireditvami).

.....

Za uresničevanje človekovih pravic sta potrebna zaupanje in podpora javnosti. Mesta ju lahko dosežejo z učinkovitim spodbujanjem človekovih pravic in obveščanjem o njih s splošnimi kampanjami za ozaveščanje ter usmerjenimi pobudami, npr. za učitelje, policijo ali izvajalce zdravstvene dejavnosti.

### KLJUČNI VIRI

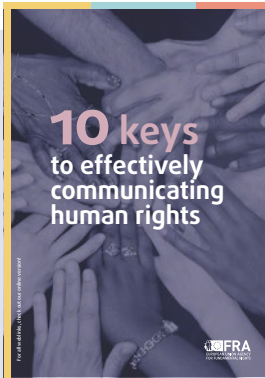
- **Zbirka orodij za govor o človekovih pravicah**, Svet Evrope
- **Alternativne zgodbe in vključujoča komunikacija**, program Medkultura mesta, Svet Evrope
- **Positive Input: your practical guide to dealing with disinformation** (Pozitivni prispevki: vaš praktični vodič za obravnavanje dezinformacij), FRA

### PRIMERA PRAKSE

**Barcelonina strategija za boj proti govoricam** je ključen del celovitega pristopa mesta k spodbujanju enakosti ter boju proti diskriminaciji in sovraštvu. Strategija pomaga krepiti ozaveščenost ter ovreči govorce, predsodke in stereotipe, zagotavlja orodja in sredstva za boj proti govoricam ter krepí dialog o medkulturnih odnosih.

**Gdansk** organizira letni **teden demokracije** z razpravami, delavnicami, srečanji in projekcijami za slavljenje udeležbe, demokracije ter človekovih pravic. Mesto je leta 2021 v sodelovanju z Evropskim odborom regij ustanovilo tudi **nagrado župana Pawła Adamowicza** za pogum in odličnost pri spodbujanju svobode, solidarnosti ter enakosti.

## Zagovorništvo človekovih pravic še nikoli ni bilo pomembnejše



Mednarodne organizacije za človekove pravice po Evropi so svoje moči združile z agencijo FRA na podlagi „10 ključnih elementov učinkovitega obveščanja o človekovih pravicah“.

To so ključni elementi za delo v zvezi s tem, kako npr. izraziti skupne vrednote, oblikovati koalicije, graditi na upanju in voditi prek jezika. Več o tem si oglejte na **seznamu predvajanja** videoposnetkov (2021) in v **brošuri** (2018).

V kampanji za **odpravo dela otrok** so oglaševalska agencija Glasnost, organizacija Hivos People Unlimited in občina Haag na primer uporabili sveže glasove vplivnežev z Instagrama, da bi širili svoje sporočilo. Pobuda je s tem, da je „svojemu sporočilu dala pristen glas“, pomagala doseči več kot 100 000 sledilcev ter pritegnila pozornost mladega občinstva in osrednjih medijev.



# 20

## Transnacionalno sodelovanje ter prispevanje k medsebojni izmenjavi in vzajemnemu učenju na področju človekovih pravic med mesti

### KAKO?

Mreže mest, povezane z različnimi temami, bi lahko opredelile in vključile vidike človekovih pravic.

.....

**Program EU Državljeni, enakost, pravice in vrednote** zagotavlja financiranje za mesta, da lahko krepijo zmogljivosti, spodbujajo vrednote, podpirajo državljansko udeležbo itd.

.....

Mesta bi lahko razmislila o sodelovanju pri razvoju oznake ali postopka imenovanja za mesta, ki ravnajo v skladu z **okvirom za mesta človekovih pravic v EU**.

.....

### KLJUČNI VIR

- Na koncu tega vodiča so navedene ključne transnacionalne mreže.

Mesta in druge lokalne uprave so inovacijski laboratoriji za delo na področju človekovih pravic. Medsebojne izmenjave, pobratenje mest in izmenjave mest v mrežah lahko pomagajo deliti skupne izzive in rešitve, podpirajo vzajemno učenje ter krepijo zmogljivosti za „lokalizacijo“ človekovih pravic.

### PRIMERA PRAKSE

**Pakt svobodnih mest** združuje **Bratislavo, Budimpešto, Prago in Varšavo** pri spodbujanju demokracije, pluralizma, odprtosti ter kulturne raznolikosti. Leta 2021 se je pobudi pridružilo **20 mest**, med drugim **Amsterdam, Barcelona, Firence, Frankfurt, Gdansk, Ljubljana, Mannheim, Pariz, Reka, Stuttgart, Dunaj in Zagreb**. Pakt pomaga pri komunikaciji z EU v zvezi s skupnimi interesnimi področji, združevanju sredstev in zagotavljanju priložnosti za sodelovanje pri različnih temah (npr. trajnostnost, socialno vključevanje, digitalna agenda).

**Forum za socialne zadeve mreže Eurocities** je vzpostavil digitalno platformo, ki članom mreže pomaga podpirati izmenjavo informacij o človekovih pravicah in pobudi za mesta človekovih pravic.

## Dodatni koristni viri

- **A human rights-based approach to data** (Na človekovih pravicah temelječ pristop k podatkom), Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice – OHCHR
- **Letno poročilo o kazalnikih človekovih pravic**, mestna koalicija Yorka za človekove pravice
- **Bringing human rights home: How state and local governments can use human rights to advance local policy** (Vključitev človekovih pravic v lokalno okolje: kako lahko državne in lokalne uprave uporabijo človekove pravice za napredek lokalne politike), Inštitut za človekove pravice pravne fakultete Columbia Law School
- **Obveščanje o človekovih pravicah**, Evropska mreža nacionalnih institucij za človekove pravice
- **Nagrada evropskih prestolnic vključevanja in raznolikosti**, EU
- **Five steps in the right direction - a human rights-based approach** (Pet korakov v pravo smer – na človekovih pravicah temelječ pristop), regija Västra Götaland
- **Priprava proračuna po načelu enakosti spolov: Zbirka orodij po korakih**, Evropski inštitut za enakost spolov
- **Gwangju guiding principles for a human rights city** (Gvangdžuska vodilna načela za mesto človekovih pravic), Svetovni forum mest človekovih pravic iz leta 2014 (Gvangdžu, Južna Koreja)
- **Priročniki o človekovih pravicah** (npr. o varstvu podatkov, pravicah otrok), FRA
- **Human rights and local government – lessons from human rights cities in Europe** (Človekove pravice in lokalna uprava – spoznanja v okviru mest človekovih pravic v Evropi), Center za človekove pravice Univerze v Essexu
- **Na človekovih pravicah temelječ pristop k načrtovanju programov**, Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo – UNESCO
- **Mesta človekovih pravic**, Gibanje ljudi za učenje o čravicah
- **Human rights cities and regions – Swedish and international perspectives** (Mesta in regije človekovih pravic – švedski in mednarodni vidik), Raoul Wallenberg Institute ter Švedsko združenje lokalnih organov in regij
- **Human rights cities indicators** (Kazalniki mest človekovih pravic), Raoul Wallenberg Institute
- **Human rights handbook** (Priročnik o človekovih pravicah), **Volume 1: Fighting against discrimination** (Prvi del: Boj proti diskriminaciji) in **Volume 2: Social rights** (Drugi del: Socialne pravice), Kongres lokalnih in regionalnih oblasti, Svet Evrope
- **Človekove pravice na lokalni ravni**, Mednarodni center za spodbujanje človekovih pravic na lokalni in regionalni ravni pod okriljem Unesca
- **Indicators and data for human rights and sustainable development** (Kazalniki in podatki za človekove pravice in trajnostni razvoj), Danski inštitut za človekove pravice
- **Making rights real - a guide for local and regional authorities** (Uresničevanje pravic – vodič za lokalne in regionalne organe), FRA

## Izbor transnacionalnih mrež za človekove pravice

- **Evropska koalicija mest proti rasizmu (ECCAR)**
- **Mednarodna koalicija vključujočih in trajnostnih mest (ICCAR)**
- **Odbor Združenih mest in lokalnih uprav za socialno vključevanje, participativno demokracijo in človekove pravice (UCLG-CSIPDHR)**
- **Eurocities**
- **Svet evropskih občin in regij (CEMR)**
- **Skupščina evropskih regij (SER)**
- **Evropsko združenje za lokalno demokracijo (ALDA)**
- **Strategija EU za Podonavje**
- **Evropski forum za varnost v mestih (EFUS)**
- **Program Medkulturna mesta (Svet Evrope)**
- **Pobuda za otrokom prijazna mesta**
- **Mreža mavričnih mest**
- **Mreža mest človekovih pravic**
- **Mesta za digitalne pravice**







# SPODBUJANJE IN VARSTVO VAŠIH TEMELJNIH PRAVIC V EU —

## FRA – AGENCIJA EVROPSKE UNIJE ZA TEMELJNE PRAVICE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Dunaj – Avstrija

TEL. +43 158030-0 – FAKS +43 158030-699

[fra.europa.eu](http://fra.europa.eu)

 [facebook.com/fundamentalrights](https://facebook.com/fundamentalrights)

 [twitter.com/EURightsAgency](https://twitter.com/EURightsAgency)

 [linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)



Urad za publikacije  
Evropske unije